

Věra Tydlitátová

Šma Jisra'el

Pavla DAMOHORSKÁ

Disertační práce Pavly Damohorské se zabývá stěžejní částí židovské liturgie, vyznáním jednoty Hospodina a oddanosti pouze jemu jedinému celým srdcem, celou duší a celou myslí. Jde o možná nejnámější liturgický text, a proto se nabízí mnoho způsobů, jak jeho reflexi zpracovat.

Autorka se postupně vymezuje proti striktnímu a jednostrannému pojetí náboženskému, textově kritickému, historickému, liturgickému a podobně. Její opatrnost před určitým redukcionismem lze chápat, zvláště chce-li uchopit téma komplexně v jeho mnohvrstevnatosti. Nicméně vzhledem k omezenému rozsahu této studie je snaha výklad liturgického textu Šma rozšířit na různé přístupy zaplácena jistou nutnou povrchností. Vzhledem k tomu, že jde o téma v českém prostředí takto komplexně dosud nezpracované, lze jistou povrchnost omluvit například pedagogickým zájmem poskytnout studentům judaistiky základní náčrt problému, na druhé straně může být stejná věc na škodu vzhledem k tomu, že možná po mnoho dalších let již nebude příležitost toto téma zpracovat hlouběji a komplexněji na přiměřeně velké ploše.

Oceňuji, že autorka pojala text Šma nikoliv v úzkém významu základních biblických textů, ale zahrнула do svých studií i související texty recitované při ranní a večerní bohoslužbě. Práce jistě přináší mnoho zajímavých informací sebraných z našich i cizojazyčných pramenů a utříděných do přehledné struktury. Na druhé straně právě práci s prameny považuji za nejproblematičtější z celé jistě chvályhodné práce autorky. V textu jsou mnohdy obecně zmiňovány autoři a teze, u nichž nenalezneme přesný odkaz, např.

„dle některých badatelů...“ „některými křesťanskými teology...“ „dle mých informací...“ „Dle rabínů na člověka B-h neukládá...“ „Mystici však uvádějí...“ atd. Jinde je sice uvedeno dílo nebo autor, ale opět bez bližšího odkazu, ačkoliv právě přesný odkaz by byl velmi cennou informací. Např.: „Maimonides v Hilchot kri'at Šma...“ „vzdvíhoval německý učenec D. Leimdoerfer univerzální poselství Šma...“ atd. Takových míst je v celé práci poměrně hodně, nelze je proto všechna uvést, působí však nejen rušivě, ale čtenář mnohdy lituje, že nemůže další zajímavé informace dohledat obvyklým způsobem.

Také seznam užitých pramenů a použité sekundární literatury působí dosti chudě a mnohdy zaráží hojně užívání popularizačních zdrojů, např. sice skvělá, ale opravdu stručná učebnice Františka Kunetky „Budeš se radovat před Hospodinem, svým Bohem,“ je určena primárně studentům pro první setkání s židovskou liturgií a významem svátků a těžko ji lze pokládat za relevantní zdroj pro disertační práci. Podobně výrazný autor židovsko-křesťanského dialogu Pinchas Lapide je spíše popularizátorem, stejně tak M. R. Wilson a jiní autoři uvedení v bibliografii, respektive popularizační jsou jejich díla zde užitá.

Za nejproblematičtější, což ovšem sama autorka uznává, lze pokládat závěrečné části studie, které jsou věnovány postavení Šma v křesťanství, eventuálně jeho vliv na vývoj křesťanské teologie, případně na mezináboženský dialog. Závěry autorky působí tak, jako by chtěla podpořit tezi o spřízněnosti obou náboženství mimo jiných rysů na základě Šma, a tomuto záměru pak podřizuje svoji argumentaci. I zde by tyto argumenty působily přesvědčivěji, kdyby byly podepřeny přesnými odkazy, a nikoliv obecnými tvrzeními typu: „křesťanští kabalisté argumentovali opět texty Starého zákona, tentokrát na obranu trinitárního dogmatu.“ Stejně málo přesvědčivě působí například obecné tvrzení, že „mnozí křesťané dodnes považují...“ (str. 123) Hlavní argumenty o reflexi Šma ve spojitosti s trinitárním učením pak nacházíme zejména u křesťanských kabalistů, kteří ovšem byli vždy na okraji oficiální teologie (a mnohdy již za oním okrajem).

Za zmínku stojí, i když snad na okraji, terminologie užívaná v této studii. Autorka po vzoru ortodoxních židovských autorů používá neúplnou formu jména B-h a označení občanský letopočet, na druhé straně užívá termín Starý zákon, tedy termín užívaný výhradně křesťanskými autory. Pokud užíváme židovskou terminologii, očekávala bych spíše označení Tanach.

Práci Pavly Damohorské lze přijmout jako potřebnou studijní pomůcku a zajímavou práci z oboru judaistiky. S lítostí však lze uvést celou řadu výše zmíněných výhrad k nedostatkům vynuceným snad spěchem při zpracování, které kvalitu této publikace snižují. Obávám se, že potřeba komplexní a důkladně zpracované studie v českém jazyce dosud trvá a že si na takovou práci budeme ještě muset nějaký čas počkat.